

ANA TEMA¹ Kitlesele protestolar Adil yargılanma hakkı

(Son güncelleme: 30/04/2021)

Giriş

Mahkeme içtihadına göre, 6. Maddedeki hakkaniyetle ilgili genel gereklilikler, söz konusu suçun niteliği bakımından ayırım gözetmeksizin tüm ceza yargılamaları için geçerlidir (*İbrahim ve Diğerleri /Birleşik Krallık* [BD], 2016, § 252). Dolayısıyla bu durum, kitlesele protestolarla ilgili davalara da uygulanır.

Bu bağlamda Mahkeme, bir suç isnadının mevcudiyetini ve en nihayetinde 6. Maddenin protestocular aleyhine sıklıkla açılan idari yargılamalara uygulanabilirliğini *Engel* kriterine dayanarak belirler (*Kasparov ve Diğerleri /Rusya*, 2013; *Navalnyy /Rusya* [BD], 2018; *Mikhaylova /Rusya*, 2015).

Mevcut içtihattan çıkarılan ilkeler

Mahkeme, kitlesele protestolar bağlamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yolunda çeşitli iddialarla karşılaştığında, yargılamanın bir bütün olarak değerlendirildiğinde adil olup olmadığını belirlemek için şikâyete yol açan gerekçelerin her birini inceler (*Gafgaz Mammadov /Azerbaycan*, 2015, § 75).

Uygulamada protestocular sıklıkla ivedi yargılama ile kovuştururlar. Mahkeme, bir “suç isnadı” tanımlandığında bu usule başvurulmasının, yargılama usulü gerekli koruma ve güvenceleri sağladığı sürece tek başına 6. Maddeyi ihlal etmediği kanaatindedir (bkz. *Borisova /Bulgaristan*, 2006, § 40).

Bu, özellikle aşağıdaki koruma ve güvencelerle ilgilidir (*a.g.e.*; *Gafgaz Mammadov /Azerbaycan*, 2015, § 77; *Butkevich /Rusya*, 2018, § 92):

- Sanığa kendisine yöneltilen suçlamalar ve bunun sonucunda mahkemenin konuyla ilgili izleyeceği yasal yöntem hakkında eksiksiz ve ayrıntılı bilgi verilmesi (Madde 6 § 3 (a));
- Savunmanın hazırlanması için gerekli zaman ve kolaylıklar (Madde 6 § 3 (b));
- Kanıtların ve tanıkların incelenmesine etkin bir şekilde katılma hakkı (Madde 6 §§ 1 ve 3 (d)) (*Butkevich /Rusya*, 2018, §§ 91-103; *Mushegh Saghatelyan /Ermenistan*, 2018, §§ 200-212; *Olga Kudrina /Rusya*, 2021, §§ 38-41);
- Daha genel olarak, özellikle de sanığın bir protesto sırasında tutuklandığı koşulları kendi bakış açısından anlatma fırsatına ilişkin olarak silahların eşitliği ilkesi (*Kasparov ve Diğerleri /Rusya*, 2013; §§ 63-69; *Navalnyy ve Gunko /Rusya*, 2020, §§ 69-70);
- Usulüne uygun şekilde gerekçelendirilmiş karar hakkı (6 § 1. Madde) (*Navalnyy /Rusya* [BD], 2018, §§ 83-84).

Bu bağlamda, protestolar sırasında işlendiği iddia edilen suçlarla ilgili (idari) yargılamalara savcılık tarafının katılmaması da mahkemenin tarafsızlığı açısından bazı sorunlara neden olabilir (*Elvira Dmitriyeva /Rusya*, 2019, §§ 103-105). Mahkeme, duruşma sırasında savcılık tarafının olmamasının veya bunun tersi bir durumun, masumiyet karinesinin işleyişini ve dolaylı olarak ilk derece mahkemesinin bağımsızlığını etkilediğine karar vermiştir (*Karelin /Rusya*, 2016, §§ 69-84).

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme’yi bağlamaz.

Mahkeme aynı zamanda avukata hızlı erişimin önemini de vurgulamıştır (*Beuze /Belçika* [BD], 2018). Kitlesele protestolar bağlamında, bir avukata erişememe durumu, tutuklama ve ilk sorgu esnasında ya da protestocu aleyhine yürütülecek yargılamada ortaya çıkar (*Mikhaylova /Rusya*, 2015; *Huseynli ve Diğerleri /Azerbaycan*, 2016, §§ 125-134).

Önemli örnekler

- *Navalnyy /Rusya* [BD], 2018 – Olaylara dair sadece polisin bakış açısını dikkate aldığı için ilgili olguların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayanmayan hukuki kararlar;
- *Kasparov ve Diğerleri /Rusya*, 2013 – Gösteri düzenleme kanunlarının ihlaline ilişkin idari suçlar konusunda yapılan ulusal sınıflandırma;
- *Gafgaz Mammadov /Azerbaycan*, 2015 – Başvurana savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıkların tanınmaması;
- *Karelin /Rusya*, 2016 – Başvuranın masumiyet karinesini ve genel olarak adil yargılanma hakkını etkileyen bir durum olarak savcılık tarafının duruşmada yer almaması;
- *Butkevich /Rusya*, 2018 – Başvurana, sadece polisin yargılama öncesi hazırladığı raporlardan oluşan tanık beyanlarına itiraz etme imkânının verilmemesi;
- *Navalnyy ve Gunko /Rusya*, 2020 – Ulusal mahkemelerin, ikinci başvuranın tutuklanma koşullarına ilişkin açıklamalarını teyit etmeyi reddetmesi hakkında.

Genel ilkelerin özeti

- *Butkevich /Rusya*, 2018, §§ 86-90;
- *Karelin /Rusya*, 2013, §§ 72-84;
- *Kasparov ve Diğerleri /Rusya*, 2013, §§ 39-45;
- *Gafgaz Mammadov /Azerbaycan*, 2015, §§ 74-77.

Diğer referanslar

Diğer ana temalar:

- Avukata erişim
- Duruşmada hazır bulunmayan tanık ve tanıkları sorgulama hakkına dair diğer kısıtlamalar
- Masumiyet karinesi
- Adil yargılanma güvencelerinden feragat

Basın bildirimleri:

- Gösterilerde kolluk kuvvetlerinin güç kullanması [İNG](#) / [FRA](#)
- Polis tutuklamaları ve avukat desteği [İNG](#) / [FRA](#)

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

Önde gelen davalar:

- *Navalnyy /Rusya* [BD], no. 29580 /12 ve diğer 4'ü, 15 Kasım 2018 (5 Mart 2012 olayları hakkındaki idari yargılamalara ilişkin olarak 6 § 1. Madde ihlal edilmemiştir; geriye kalan altı yargılamada 6 § 1. Madde ihlal edilmiştir).

Diğer davalar:

- *Borisova /Bulgaristan*, no. 56891/00, 21 Aralık 2006 (Başvuran aleyhine sürdürülen yargılamaların adil olmaması ve savunma hakkına saygı gösterilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (a), (b) ve (d) Maddeleri ihlal edilmiştir);
- *Kasparov ve Diğerleri /Rusya*, no. 21613/07, 3 Ekim 2013 (İlk sekiz başvuran bakımından 6. Madde ihlal edilmiştir);
- *Gafgaz Mammadov /Azerbaycan*, no. 60259/11, 15 Ekim 2015 (Madde 6 §§ 1 ve 3 ihlal edilmiştir);
- *Mikhaylova /Rusya*, no. 46998/08, 19 Kasım 2015 (Rus İdari Suçlar Kanunu'nun 19.3 ve 20.2 maddeleri kapsamındaki davada Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3(c) Maddeleri ihlal edilmiştir)
- *Huseynli ve Diğerleri /Azerbaycan*, no. 67360/11 ve diğer 2'si, 11 Şubat 2016 (Üç başvuran bakımından Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3. Maddeleri ihlal edilmiştir);
- *Karelin /Rusya*, no. 926/08, 20 Eylül 2016 (Tarafsızlık gerekliliği nedeniyle 6 § 1. Madde ihlal edilmiştir);
- *Butkevich /Rusya*, no. 5865/07, 13 Şubat 2018 (Nesnel tarafsızlık gerekliliği ve adillik gerekliliği nedeniyle 6 § 1. Madde ihlal edilmiştir);
- *Elvira Dmitriyeva /Rusya*, no. 60921/17 ve 7202/18, 30 Nisan 2019 (Sözleşme'nin 6 § 1. Maddesi ihlal edilmiştir);
- *Mushegh Saghatelyan /Ermenistan*, no. 23086/08, 20 Eylül 2018 (Başvuranın yargılanmasının adilliği bakımından 6 § 1. Madde ihlal edilmiştir; Sözleşme'nin 6 § 3 (d) Maddesine dair şikâyeti incelemeye gerek olmamıştır);
- *Navalnyy ve Gunko /Rusya*, no. 75186/12, 10 Kasım 2020 (Her başvuran bakımından idari yargılamanın adilliğine ilişkin olarak 6 § 1. Madde ihlal edilmiştir);
- *Olga Kudrina /Rusya*, no. 34313/06, 6 Nisan 2021 (Yerel mahkemelerin savunma tanıklarını sorgulamaması nedeniyle Madde 6 §§ 1 ve 3 (d) ihlal edilmiştir).